herpy

GEKKOER

Nephrurus levis

En butt, nattaktiv ørkengekko fra det indre av Australia med digert hode, store øyne og en kort hale som ender i en liten knapp. Den graver sine egne ganger i sanden, er fredelig og trives i et sandterrarium med en varm ende og et fuktig skjul.

Familie: Carphodactylidae Engelsk: Smooth knob-tailed gecko Tidligere navn: *Nephrurus laevis; Nephrurus platyurus*
Publisert 14. november 2026

FAKTABOKS

DYRET

Voksenstørrelse	**9-12 cm** snute-kloakk-lengde
Levealder	**10-15 år**
Aktiv	**Om natten**
Levevis	**Bakkelevende og gravende**
Biotop	**Ørken og halvørken**
Vanskelighetsgrad	**Øvet**

STELL

Min. terrarium	**50 × 30 × 30 cm** L × B × H for 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**21-25 °C**
Varmeplass	**30-32 °C**
Temperatur, natt	**16-20 °C**
Luftfuktighet	**30-50 %**
UVB	**Valgfritt**
Kosthold	**Insekter**
Holdes	**Alene**

AVL

Formering	**Eggleggende**
Kjønnsmoden	**24-36 mnd.**
Kullstørrelse	**1-2 egg**
Kull per år	**6-9**
Inkubasjon	**65-80 dager** ved 27-29 °C

VERN OG PAPIRER

CITES	**Liste III**
EU-vedlegg	**Vedlegg C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Nephrurus levis hører til knapphalegekkoene, en liten slekt av australske bakkegekkoer hvis korte hale ender i en liten, rund knapp. Hva knappen brukes til, vet man ikke sikkert. Arten har glattere hud enn de tornete slektningene som *Nephrurus asper*, og det er også det artsnavnet *levis*, glatt, henspiller på. Hodet er stort og bredt, øynene store og mørke og kroppen kort og kraftig, og det gir dyret et nesten komisk uttrykk.

Grunnfargen er rosagrå til lilla- eller gulbrun med lyse og mørke små knotter og flekker som ofte danner tverrbånd over rygg og hale. Mange dyr har noen få smale, lyse tverrlinjer. Ungene er gjerne tydeligere tegnet enn de voksne.

Arten ble beskrevet av De Vis i 1886. Det skilles mellom tre underarter: *N. l. levis* i det meste av utbredelsesområdet, *N. l. occidentalis* ved Vest-Australias sentrale kyst og *N. l. pilbarensis* i Pilbara.

Voksne dyr blir ca. 9-12 cm fra snute til kloakk, og hunnene er litt større enn hannene. Den opprinnelige halen er bare omtrent 2 cm lang. Mister dyret den, vokser det ut en ny, men den blir ofte rundere og uten den tydelige knappen. Det finnes få pålitelige vektdata, så vekten er ikke oppgitt i faktaboksen.

I terrariet er arten rolig og enkel å ha med å gjøre, så lenge den får lov til å grave. Den tåler håndtering bedre enn mange andre ørkengekkoer, men den er mest et dyr å se på. Med godt stell blir den 10-15 år.

Utbredelse og leveområde

Arten finnes bare i Australia, hvor den lever i det tørre og halvtørre indre av New South Wales, Northern Territory, Queensland, South Australia og Western Australia. Den er vanlig i South Australia og når nordover til traktene ved Tennant Creek, østover til Bourke i New South Wales vest for Great Dividing Range og vestover til kysten av Vest-Australia.

Den mangler i Victoria, i de fuktige områdene langs sør- og østkysten, i det tropiske nord og i det sørvestlige hjørnet av Western Australia. Underarten *pilbarensis* er kjent fra Pilbara og *occidentalis* fra kystområdene rundt Shark Bay og Narryer.

> **Naturlig utbredelse:** Australia.

LEVEOMRÅDE

Gekkoen lever i åpent, tørt landskap: sandsletter, sanddyner, spinifex-ørken, tørr busksavanne og åpen skog med akasie og eukalyptus. Felles for stedene er løs, veldrenert jord som den kan grave i.

Om dagen ligger den i en gang under jorden eller under en stein eller en trestamme, hvor det er kjøligere og fuktigere enn ved overflaten. Etter solnedgang kommer den fram og jakter på edderkopper, gresshopper, biller, kakerlakker, skorpioner, skolopendere og til og med mindre gekkoer.

Dagene er varme, og forskjellen mellom dag og natt er stor. Om vinteren blir nettene kalde, og dyrene ligger stille i gangene. Den kjølige tiden setter i gang formeringen, slik at hunnene begynner å legge egg når våren kommer, og det etterligner man i terrariet.

Stell

TERRARIET

Et voksent dyr kan holdes i et terrarium på minst 50 × 30 × 30 cm (lengde × bredde × høyde), men større er bedre, og bunnarealet teller mer enn høyden. Arten holdes best enkeltvis, fordi flere dyr sammen kan slåss. Plastkasser i reoler er også en mulighet, og unger klarer seg fint i små bokser på ca. 35 × 20 × 10 cm.

Bunnsubstratet er det viktigste. Bruk fin sand, gjerne blandet med litt leire eller lett fuktig jord, i et lag på 10-12 cm, slik at gekkoen kan grave ganger som ikke raser sammen. Gi den ett eller to mørke skjul med én inngang, for eksempel en omvendt underskål eller en korkhule, og sett skjulene rett på bunnen av terrariet. Hold sanden under og i det ene skjulet fuktig, slik at det alltid finnes en fuktig sone. Innredningen kan være enkel: et par flate steiner og noen røtter er rikelig, og planter er unødvendige.

TEMPERATUR

Arten må ha en tydelig forskjell mellom varm og kjølig ende. Legg en varmematte under den ene enden, eller bruk en svak keramisk varmer, slik at overflaten der når 30-32 °C. Den kjølige enden holdes på 21-25 °C. Om natten kan hele terrariet falle til 16-20 °C, og varmen kan slås av. Styr alltid varmekilden med en termostat, og mål med et termometer i begge ender.

Om vinteren får avlsdyr typisk 8-10 uker med lavere temperatur, kortere dager og mindre mat. Det krever et sunt, velnært dyr, og er du i tvil, så hold vinteren mild.

Les mer: Varme og temperatur

LUFTFUKTIGHET OG VANN

Selv om arten kommer fra tørre strøk, kan den ikke klare seg uten fukt, for gangene under jorden er fuktigere enn luften over. Luftfuktigheten i terrariet kan ligge på 30-50 %, men sanden under det ene skjulet må alltid være fuktig. Fukt den nedenfra eller hell i litt vann to-tre ganger i uken. For lite fukt gir problemer med hudskiftet og i verste fall uttørking.

Sett en lav skål med friskt vann i den kjølige enden, og skift det daglig. Hold resten av bunnen tørr, for våt sand ved overflaten gir mugg, og fukt i varmen er usunt. Stikk en finger ned i sanden ved skjulet for å sjekke at den fortsatt er fuktig.

LYS OG UVB

Arten er nattaktiv og trenger ikke sterkt lys, og kraftige spotlamper stresser den. Som regel gis bare varme, og dagslyset i rommet styrer døgnrytmen. Det finnes ingen faste retningslinjer for UVB til arten, så det er valgfritt.

Vil du gi UVB, så velg et svakt rør og sørg for at gekkoen kan ligge i skygge i skjulet sitt hele dagen. Lyset kan være på 10-12 timer om dagen om sommeren og skal være slått av om natten. Gode skjul betyr langt mer enn lyset.

Les mer: Lys og UVB

FÔRING

Gekkoen lever av insekter og er ikke kresen. Gi sirisser, dubia-kakerlakker og mindre gresshopper, og av og til voksmøllarver eller melormer som variasjon. Et måltid er typisk 4-5 insekter som er mindre enn dyrets hode. Voksne fôres 3-5 ganger i uken, unger hver dag eller annenhver dag.

Strø insektene lett med kalk, og gi et vitamin- og mineraltilskudd med D3-vitamin et par ganger i uken. Eggleggende hunner trenger ekstra kalk. Fôr insektene med grønnsaker og insektfôr et døgn eller to før de kommer i terrariet, og fjern dem som ikke blir spist. Gekkoen lagrer fett i den korte, tykke halen, og en tynn hale er et tegn på at noe er galt.

Les mer: Fôrdyr: hold og avl Les mer: Kalk, vitaminer og tilskudd

ATFERD OG HÅNDTERING

Gekkoen er rolig og fredelig, men sjenert når den er ny. Den blir aktiv etter mørkets frembrudd og tilbringer mesteparten av dagen i skjulet sitt. Mange dyr venner seg til håndtering, og arten tåler det bedre enn mange andre ørkengekkoer, men den blir ikke så tam som *Eublepharis macularius*.

Håndter den kort og lavt over bunnen på en flat hånd, og forstyrr den ikke om dagen, når den hviler. Ta aldri tak i halen. Hold dyrene hver for seg, og sett bare hann og hunn sammen for paring. En hann kan holdes med to-tre hunner, men det krever et stort terrarium og tett oppsyn. Stress viser seg ved at dyret slutter å spise eller graver rastløst fram og tilbake.

Avl

KJØNNSMODNING OG KJØNNSBESTEMMELSE

Hannene kjennes på en tydelig bule ved halerota, der hemipenis-posene sitter, og på en rekke porer rett foran kloakken. Hunnene er litt større og har en jevn halerot. Kjønnet kan som regel ses når dyrene er et par måneder gamle.

Arten formerer seg villig når den er 2-3 år gammel, og det er best å vente til da. Tidligere avl frarådes, fordi unge hunner blir tappet for kalk og kan få et kortere liv. Hunnen må være utvokst og i godt hold før hun settes i avl.

PARRING

Avlen følger årstidene, og en kjølig vinter er viktig. Gi dyrene 8-10 uker med lavere temperatur, kortere dager og mindre mat. Når det blir varmere igjen, begynner hunnene å legge egg. I Australia begynner egglegningen omkring september og varer sommeren over.

Sett hannen til hunnen i terrariet hennes om kvelden, og hold øye med dem. Er hunnen uvillig, eller går hannen for hardt til verks, så skill dem straks. Hunnen kan lagre sæd og legge flere kull etter én enkelt paring, så hannen kan flyttes ut igjen etter noen dager.

EGGLEGGING OG KULL

Hunnen legger som regel to egg om gangen, sjeldnere ett. Kullene kommer med omtrent fire ukers mellomrom, og det kan bli 6-9 kull i løpet av en sesong. Eggene er hvite og læraktige og tørker lett ut.

Hunnen graver eggene ned i fuktig sand, ofte under det fuktige skjulet, så se etter dem jevnlig. Gi henne rikelig med insekter som er strødd med kalk gjennom hele sesongen. Hvis hun går ned i vekt, eller halen blir tynn, må avlen stoppes, slik at hun kan komme til krefter.

INKUBASJON

Flytt eggene så snart du finner dem til en liten boks med fuktig vermikulitt eller perlitt, uten å snu dem. Legg dem delvis ned i substratet, og lukk boksen med et par små luftehull. Bruk en rugemaskin som kan holde temperaturen stabil på 27-29 °C.

Ved 28-29 °C klekkes eggene etter 65-80 dager, ved lavere temperatur tar det lengre tid. Ved 27 °C blir det omtrent like mange hanner og hunner, men det er ikke undersøkt grundig om temperaturen styrer kjønnet. Det finnes ingen faste tall for fuktigheten, så hold substratet lett fuktig og sjekk at eggene ikke faller sammen.

OPPDRETT AV UNGER

Ungene skifter hud i løpet av det første døgnet og begynner å spise etter fire-fem dager. Gi dem små sirisser og kakerlakker strødd med kalk hver dag eller annenhver dag.

Hold dem enkeltvis i små bokser med 5-8 cm sand, et lite skjul, et fuktig hjørne og en lav vannskål ved samme temperatur som de voksne. Ungene er utvokste etter omtrent to år. Det finnes få vekstdata, så vei dem jevnlig.

Helse og vanlige feil

Arten er hardfør når den har sand å grave i og et fuktig skjul, og de fleste problemene skyldes stellet. De typiske feilene er:

- For lite fukt, slik at hudskiftet går dårlig og rester blir sittende fast på tær og hale. I verste fall tørker dyret ut. Sørg for et fuktig skjul hele året.
- For lite kalk og D3-vitamin, særlig hos unge dyr og eggleggende hunner. Det gir bløte knokler og skjelving.
- Fedme hvis dyret får for mye mat. En veldig tykk hale er et tegn på det.
- Eggleggingsvansker hos hunner i dårlig hold. Søk dyrlege hvis hun er tydelig oppsvulmet og ikke får lagt.
- Sand som svelges sammen med byttet. Fôr gjerne på en flat stein eller i en lav skål.
- Stress fra for mange dyr sammen eller for mye håndtering.

Et sunt dyr har klare øyne, en fyldig hale og en kraftig kropp. Søk dyrlege med erfaring med krypdyr hvis gekkoen går ned i vekt, ikke spiser på flere uker, virker slapp eller ikke klarer å skifte hud.

Spør alltid dine kloke bekjente

Veiledningen er et godt sted å begynne, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskjellige, og mye av det viktigste lærer man av dem som har holdt arten i årevis. Snakk med en oppdretter, en erfaren holder eller en veterinær med kunnskap om krypdyr og amfibier før du skaffer deg dyret - og igjen hvis noe virker galt.